

over de  
en, die zij  
drukkelijk  
het Oude  
annamen,  
ogenblik  
hun ge-  
tende de  
En als  
ik de op-  
hij er hen  
dat ze als  
en stond,  
ot Moxes  
de God  
de God  
ekst niets  
e maken,  
op vol-  
ist: »God  
maar der  
Indien  
ben de  
gewest,  
ide kracht  
de Heere  
rechen ge-  
God van  
ut, volgt  
in den  
n zou God  
Hij is niet  
levenden,  
rkt spre-  
es onder-  
ing uit de  
trekking  
drukkelijk  
el recht,  
p, mogen  
nderloop  
s en met  
e Schrift  
gevolg-  
leid. Het  
le Schrift  
den aan-  
maar of  
de, die in  
eld wordt,  
Staat dat  
ook, dat  
den, want  
voor den  
niet mag  
van God  
10: 47  
n kinder-  
christ zelf,  
dit argu-  
lijk een  
wel Gods  
wassenen,  
e in het  
et teeken  
schenken.  
Hij het  
ham op-  
hem gaf  
laet, dat  
it uit hem  
verbond  
hen u en  
geslacht  
te zijn  
u, »sprak  
naarna  
te teken  
ond, dat  
ij en tus-  
u: dat  
zal wor-  
voorhuid  
eken zijn  
en tus-

Staat het dus vast op grond van de Heilige Schrift zelf, dat het verbond met Abraham hetzelfde genade-verbond is, waarvan ook wij de erfgename zijn, en staat het evenzoo vast, dat onder de be- deeling des Nieuwen Testaments naar luid van de uitspraak van den Apostel het teeken der besnijdenis vervangen is door het sacrament des doops, dan volgt hieruit van zelf, dat de ordinantie God voor dit verbond aan Abraham gegeven, dat ook de kinderen des verbonds het teeken des verbonds ontvangen moeten, even goed voor onze kinderen als voor de kinderen uit Abraham geboren geldt.

Immers de grond van deze ordinantie was geen ander, dan dat God de Heere dezelfde genade, die Hij aan Abraham schonk, ook aan de kinderen uit hem ge- geboren wilde bewijzen. Het: Ik ben uw God is de rijkste en heerlijkste gedachte van het Genadeverbond, waarin alles ligt opgesloten. En als God de Heere daarop laat volgen: En zoo ben ik ook de God van nu naad dan wordt daarmee diezelfde schat van genade, die aan Abraham geschonken wordt, ook aan zijn kinderen beloofd. Dat deze belofte niet in alle kinderen van Abraham vervuld is, maar alleen in Isak, Jakob en zoovelen naar Gods voornemen geroepen waren, leert de Schrift uitdruk- kelijk en was ook reeds aan Abraham voorspeld, toen tot hem gezegd werd: In Isak zal u het zaad genoemd worden. Maar deze scheidslijn, die de uitverkizing Gods onder Abraham's kinderen trekt, is een verborgenheid, die ons eerst bij de uit- komst blijkt, en doet niets af aan het feit, dat alle kinderen uit Abraham geboren, het teeken des verbonds ontvangen moeten, om daarmee hun de belofte Gods te bewijzen: Ik zal de God uws zaads zijn. Een van tweeën nu, of deze belofte Gods en dus ook het daarmee verbonden teeken des verbonds geldt alleen voor Israël, d.w.z. voor de vleeschelijke nakomelingschap van Abraham, maar dan staan onze kinderen ook buiten het verbond der genade, dan is dit verbond onder Israël veel ruimer en heerlijkter geweest dan onder de Nieuwe Bedeeeling; en dan is er ook geen hoop voor onze kinderen, die vroeg sterven, maar moeten ze allen verloren gaan; of wel, wanneer men deze consequentie toch niet aandurfte, omdat de Schrift juist om- gekeerd leert, dat de genade nu veel over- vloediger is geworden dan onder de oude bedeeeling en Christus heeft gezegd, dat het Koninkrijk der hemelen ook onze kinderen toekomt, dan kan en mag het teeken des Verbonds ook aan onze kin- deren niet onthouden worden.

Zoo spitst het heele vraagstuk van den kinderdoop zich dus altoos weer in deze vraag toe: hebben onze kinderen deel aan de genade van Christus? Alleen wie die vraag ontkennend beantwoordt, heeft recht om den kinderdoop te verwerpen, maar hij spreekt daarmee dan ook het hardste en schriklijkste oordeel uit over onze kin- deren, want wie de genade van Christus niet bezit, ligt nog onder het oordeel Gods en gaat verloren. En durft men zoo on- barmhartig oordeel over deze kinderen niet aan, omdat de Schrift zooveel troos- telijker over deze kindeken spreekt en zegt, dat Christus ook deze lammeren zijner kudde in zijne armen wil vergaderen, welk recht heeft men dan om aan deze kinderen het teeken van Zijne genade te onthouden? Indien ze Christus eigendom zijn, omdat hij ze met zijn bloed gekocht heeft, dan behooren ze ook zijn merkteeken te dragen. En dat merkteeken is de doop.

Dr. H. H. K.

**Voor Kootwijks scholen.**

In hartelijken dank ontvangen: door den heer W. Koope te Rotterdam van N. N. f. 1; uit het buisje van Meijfrouw B. Vink te Am- sterdam f. 3; van Dr. P. v. B. te A. f. 10.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

**Leestafel.**

G. SCHRIJVER, VAGE FIGUREN. Drukkerij J. Libertas. — Rotterdam, 1915.

De auteur van De Lichte Last 'n roman, 'n christelijke roman, die eens niet minder dan Quercus, zulk een diepe schoonheidsont- roering gaf en hem in het HANDELSBLAD, mij lier in de HERALD, en zoo enthousiast over deed schrijven, publiceerde nu weer, onder den titel VAGE FIGUREN, een bundel schetsen.

Het zijn er acht, die in dit boek, van even 200 bladzijden, onderdak zijn gebracht.

MOEDERS PLAATS: TOEN HET BEGON TE LICHTEN; DE VIOOL; VERMIDDELT LICHT; INTER- MESSO; HET WOORD; UIT HET NIET; GODS WOORDSCHAP.

De verzameltitel VAGE FIGUREN, doet op het eerste gezicht wat vreemd aan.

Aan »vage» toch verbindt zich onwillekeurig het denkbeeld van »onbepaalde», »onbegrensde», »onbepaald».

En het wordt er niet beter op wanneer de heer SCHRIJVER, vóór hij met zijn lezer van wal steekt, vertelt, dat hij »vage» in zijn »verzamel-titel» dan ook zoo wil verklaard hebben.

Hij vertelt toch, dat hij als titel voor zijn schetsen: »Vage figuren» nam, omdat het schetsen zijn van menschen, even gezien; van dingen, die zonder dat wij 't vermoeden, leven en handelen beïnvloeden; van gedachten, die opkomen, een moment vorm aannemen en dan behouden tot wat voorbij is.

Jawel, maar het zijn dan toch schetsen van figuren, en hoe iemand, vaag of niet, met zijn beïnvloeding ook figuren van menschen en dingen en met zijn zielfelk oog ook figuren van denkbeelden gezien heeft, als hij die kan en gaat »schetsen», dan maakt hij, denk maar aan 'n teekenaar, dat die voor hem zelf en ook voor anderen juist het tegendeel van onbepaald, maar, zij het ook met enkele stippen en lijnen aange- gegeven, in meerdere of mindere mate klaar en duidelijk worden. Is zijn schets dat ook in de gerinste mate niet, is zij zoo »vage», dat noch hij, noch een ander er uit wijs kan worden, dan deugt zij niet.

Geluklijk, dat de heer SCHRIJVER, vóór hij met zijn lezer van wal steekt, hem een »keuze» laat.

Het kan zijn, zegt hij van zijn hoofdteel, dat hij wel zoo, maar ook anders zoo hij wilts te verklaren is.

Voor dit zijn niet-apodiktisch oordeel, ben ik hem dankbaar.

»De keuze is aan den lezer».

Weinig, ik doe 'n andere keuze.

Voor mij toch zijn de figuren der menschen, der dingen, der denkbeelden door SCHRIJVER vaag gezien, door zijn schetsen niet vaag geboven, in den zin dien men gewoonlijk aan dit woord hecht, maar »vage» geworden in dien anderen, welken het ook heeft wanneer wij spreken van »in de vaag des levens» en waarbij zich dan aan »vage» het denkbeeld verbindt van wat is krachtig, sterk en hier, sterk sprekend tot de verbeelding.

Zeker, dus verklaard, wordt »Vage Figuren» een epitheton ornans, hetwelk een auteur zelf niet boven zijn eigen werk kan zetten; maar de, ook een bellettrist passende bescheidenheid eischt toch niet, om zooals, deze auteur met zijn verklaring van zijn den hoofdteel doet, zijn lang niet onwelgeschapen papieren kind dat er wel weeten mag, als een gebrekkelijk en zwak stompertje te adverteeren.

En deze bundel schetsen, mag er wezen in de wereld onzer vaderlandsche, onder christelijke, belletrie.

De auteur van De Lichte Last heeft mij, zij het ook niet in die geweldige mate als met dat zijn magtig Oeuvre, ook met deze schetsen, al is het niet met al de acht evoneer, schoon- heidsontroering gegeven.

Een schoonheidsontroering, waaraan zich, als hij zijn, zoo juist genoemd Oeuvre, paarde een sterk mededeel bij de gewaarwording van menschen, die missen en een sterke mode- vreugd bij de gewaarwording van menschen, die bezitten het Christelijk Geloof. Welke menschen hij mij, in het meereendeel zijner acht schetsen, zoo bij dit hun gemis als bij dit hun bezit, in al de ideatiteit of eenzel- vigheid van het mensch bij de differentie of het verschil van het christen-zijn, heeft doen gewar- worden. Doen gewaarworden doordat hij, met zijn niet gering talent van visie maar ook van uitbeel- ding, ze mij als voor de oogen geschilderd heeft.

Deze en esthetische en religieuze ontroering gaf mij al terstond de lezing der eerste Schets: MOEDERS PLAATS.

Het gegeven is dood-gewoon. De volwassen dochter, die niet hebben kan, dat haar wedu- maar geworden vader hertrouwt. Hier is de doch- ter een dienstmeisje, hetwelk, opdat moeders plaats niet door een ander zal worden ingenom- men, haar dienst waarin zij het bijzonder naar zin heeft, opzegt en bij vader in huis komt. Als vader, bij al de lieve zorgen van LIES, dan in haar toekomstig huwelijk met ADRIAAN een nieuw motief vindt voor zijn willen-hetrouwen, brengt zij nog een tweede, een veel grooter offer. Zij geeft, opdat moeders plaats in huis niet zal worden bezet, haar jongen, die zulk een groote plaats in haar hart bezet, na rijp overleg, de bons.

Dit nu komt mij, psychologisch bezien, nog bedenkelijker voor dan het, in 'n oogenblik van sterke emotie, ten offer brengen van de liefde tot den minnaar aan de liefde tot de zuier, 'n offer waaraan MEJ. NELLIE HAS, met haar ZUSTERLIEFDE, den roman waaromtrent den heeren SCHRIJVER's beoorendeel eensgezins anders was dan de mijne, ons wilde doen gelooven.

Maar afgezien van van dit eenig mij zielskun- dig, bedenkelijker in deze Schets, wij het mij als beschrijving van menschelijk zielsgebeuren bepaald een misslag lijkt, is overgens de teekening van dat LIES, in haar strijd tusschen wat ik zou willen noemen natuurlijk willen en christelijk-zedelijk, of gehoorzaamend willen, zoo zeikundig waar; en is daarbij de teekening van LIES, zelf en het klein-burgerlijk milieu waarin zij gezet is, zoo zuiver van echt- heid, dat ik, als bij de lezing van De Lichte Last, bij die van MOEDERS PLAATS 'n dubbele genieting had.

Zoo verging het mij ook, zij het al niet in even sterke mate, bij de her-lezing nu in dezen bundel van die, mij reeds van elders bekende schets van SCHRIJVER, welke tot titel heeft Het Woord en waarin de auteur beeldt dien my- stischen, geen Gezangen-zingenden boer, welke voor 'n al of niet aannemen van het ambt van Ouderling 'n woord vraagt en dan 'n woord krijgt... uit een der Evangelische Gezangen.

En niet anders was het mij bij de lezing van: TOEN HET BEGON TE LICHTEN.

Dat is van een, door eigen schuld, tot een berooide, tot een misdadiger, geworden; van dign, op een oudejaarsmorgen, na een jaar zit- ten, uit de gevangenis ontlaten; 's avonds, in regen en wind voorttrompelenden, drank- zuchtigen landlooper.

Kerel van in de dertig, maar voor wien, slap in de beenen als hij is, ook door dat jaar binnenshuis zitten, dat geen weer is.

Zie nu hoe SCHRIJVER hem, klaar en duidel- ijk belijnt.

»De rechterarm opgebogen, de hand aan den hoes, die was oud en gedeukt, slap en vervuld, de linkerhand diep in den verwarmenden jasak. Van 't dunne dasje slipperden de panden in de felle blazing van wind, die den man bijna den adem benam, fel striemend hem in 't gezicht, met zijn reuzengeweld hem tegenstaand in het loopen».

En dan de beelding van den wind over den winterschen avondweg:

»Van alle kanten zag je 't geweld van den wind, die de boomtoppen zwiepte, de telegraaf- lijnen bestreek 'n woeste hand, griesend in de snaren van 'n groote harp, — van heel ver hoorde je 'n aanstormen, aantreuen, — dan dacht je 'm nog ver weg, en met wreed ge- weld viel-de dan in eens bij je, verraderlijk gemeen, om je om te gooien».

Misschien ware hier, met dit alles niet recht- streken den lezer te willen doen zien, maar deken te doen zien hoe de landlooper het zag en hoorde en dacht, een nog sterker impressie te bereiken geweest. Maar zoo wordt u dezen landlooper toch ook wel gewaar en wekt hij uw deernis.

En nu, als het, nadat hij straks, al-maar-loopend over den donkeren nachtweg niet verder kon, in 't schuurtje van een boerderij gesloepen, in slaap is gevallen. — op den Nieuwjaarsmorgen begon te lichten.

Begon te lichten, ook in de ziel van dezen verloren zoon.

Toen begon te lichten, door het vriendelijk licht der christelijke gezindheid dat hem toe- straalde uit de wijze waarop de boerin hem behandelde; uit dat weer hooren Bijbelbeelen en weer hooren bidden zoals 't huis zijn vader deed; nu van den boer in diens gezin. Zoo begon te lichten, dat de zwerf, de zwakkeling, de ver- schoppeling, die eerst niet durfde, zich nu sterk voelt in het geloof aan liefde, die het verloren zoekt en zich verblijdt als zij het vindt. Zoo sterk, dat hij, als de boerin aan wie hij alles gelicht heeft, liefst zegt, »Gis nou, ga naar je huis, maar je moedes en je vader... Ik weet dat ze je wachten... Nog waster dat God je wacht... — dan ook gaat».

Ik zou van de andere schetsen uit VAGE FIGUREN nog kunnen vertellen. Maar ik acht mijn taak volbracht, nu ik naar mijn beste weten, van deze drie zoo heb' verteld, dat uw begeerte om ze zelf te lezen en dan ook de andere, er door kan gewekt zijn. Laat mij alleen nog zeggen, dat deze bundel ook voor sommigen, die zich geroepen achten tot prestaties op het gebied der »Christelijke belletrie», voorbeeldig is. Voor- beeldig, omdat het »Christelijke» er niet, als bij zekere traktaatjes, dik-op, maar wel diep-in zit, en ook, omdat er een en ander uit te leeren valt van de eischen aan welke een geschrift behoort te beantwoorden dat zijn, daartoe niet al te on-ontvankelijke lezer, kunstgenot kan geven.

G.

**Classis Dordrecht.**

De classis Dordrecht der Gereformeerde Kerken vergaderd D.V. op Donderdag 11 Mei a.s. Punten voor het agendum worden gaarne vóór 23 April e.k. ingewacht door den praeses der roepende kerk.

Namens den Raad der roepende kerk van Alblasserdam:

G. R. KUYPER, praeses.

J. VERKUIJ, secretaris.

Alblasserdam, 26 Maart 1916.

**Voor Kinderen.**

MARTHA'S BEPROEVING.

VI.

MARTHA IN ONGENADE.

(Slot).

'Vriendelijk zonlicht drong haar kamer bin- nen en deed haar ontwaknen met een mat gevoel van verdriet en hulpeloosheid. »Was Papa en Mama maar hier? Zal ik het hun alles schrij- ven, maar dan moet ik Peter beschuldigen; mogelijk weet Papa wel raad». Na gelaten en geboden te hebben wou ze gaan schrijven, toen het meisje een paar sneden brood met een glas melk bracht en zei dat de jongevrouf om tien uur in Mevrouw's zitkamer moest komen.

»Hoe laat is het nu?» Ja, daar was dat heel- derige gouden horloge, dat stond nu stil; in haar verdriet vergat ze 't gisterenavond op te winden. »Zal ik het Grootmama moeten terug- geven?» 't Meisje kwam na een half uur zeggen dat Mevrouw op de jongevrouf wachtte.

Bleek en droevig zei Martha goeden morgen. »Zoo Martha Cumming, heb je diep berouw?» De aanspraak klinkt hard in Martha's ooren, de vraag nog vreemder, wat moet zij antwoor- den. Berouw waarvoor?

»Ik ben heel bedroefd».

»Daar heb je alle reden voor, en heb je ook overdwacht hoe bedroefd je ouders zullen wezen, als alle alles hooren?»

»Zij zullen niet gelooven, dat ik het deed?» luidde haar antwoord: 't was in Martha niet opgekomen, dat haar ouders haar konden verdenken.

»Durf je dat tot mij zeggen? Martha, Martha, ik had nooit zoo'n geinig van je ver- wacht».

Plotseling vraagt Martha: »Grootmama, waar is Peter?»

»Die werd per telegram naar huis geroepen, men vreesde dat zijn moeder stierf. Maar 't is veel beter aan het sterfbed van een moeder te staan, dan 't hart zijner moeder te breken door zoo slecht te wezen, als jij waart».

»Die arme Peter, hoe vreeselijk geen moeder te hebben!» zei Martha halfluid.

»Luister, Martha, 't is heden mijn geboortedag, ik ben vandaag tachtig jaar en was besloten daarvan een echten feestdag te maken voor jou, mij en je ouders; die legerden in de stad en kunnen ik oogenblik hier wezen».

Martha barste in tranen uit. »Papa en Mama komen, o, o!»

»Ja, je mag wel schreien, ik was voornemens met hen mij te verzoeken, omdat ik jou lief kreeg Martha (de scherpe stem werd zachter en beïde zijes even). — nu zal ik ze alleen ontvan- gen om van jou slechtheid te vertellen en dan kan jij met ze vertrekken; ik wasch mijn handen van jullie drieën».

Martha's tranen vloeiden nog rijkelijker. Moest dat het eind van haar beproeving wezen? Die lieve Mama en Papa zouden dus — ze kon er niet aan denken en weende nog de te meer.

Meende de oude dame van berouw, dan had ze het glad mis; 't was voor de kleine meid een raadsel hoe dit alles zoo moest loopen; en als Peter wegbleef, zou zij dan, zou Mama dan om hem verongelukkig worden?

Daar kraken wielen op het klezerland. Weg anelt Martha. Eer de laatste trede van de koets is neergelaten, is zij in 't rijtuig en ligt in Mama's armen.

»Liefing, wat scheelt er aan?» vraagt mevrouw Cumming, verschrkt door haar heftig snikken en haar bleek en ontdaan gelaat.

»O, Papa, 't zal Mama ziek maken. Alles is mis. Grootmama zal 't u vertellen; 't is toch mijn schuld niet».

Onderstussen waren de heer en mevrouw Cumming uitgestapt, al begrepen ze niets van Martha's omsamenhangende woorden. Alleen zij haar vader: »Mama is veel beter en sterker mijn kind».

Het drietal werd in de groote zaal gelaten, naar mevrouws bevel. Nauwlijks binnengetreden, anelt de oude dame op mevrouw Cumming toe en met een:

»Mijn lieve, lieve Martha!» omhelst zij haar hartelijk, trekt haar naar zich op de sofa en drukt met een: »Hoe gaat het John?» den heer Cumming de hand.

De eerste knecht zet stoelen voor mijnheer en Martha neer, biedt wijn, gebak en vruchten aan en verwijft zich. Een oogenblik van pijn- lijk zwijgen ontstaat tot mevrouw begint.

»Ge weet ik ben heden tachtig. Door een samenloop van omstandigheden vernam ik van Peter Petersen en ontmoette ik Martha. Ik kreeg haar lief en was besloten om harentwil je dwaasheid te vergeven en jullie uit te noo- digen weer hier te komen wonen. Doch Martha, ze is je naam niet waard, heeft het alles be- dorven. Zij is een huichelaarster. Zij heeft mij van alles over je levenswijze verteld, en hoe goed en vroom je haar hebt opgevoed, en ik dacht dat ze verstandig en gehoorzaam was. Doch gisterenmorgen ontdekte ik haar in de galerij, die ze voor een speelkamer gebruikte, waar ze schilderen heeft beschadigd en het standbeeld van mijn echtgenoot omgegooid. Zij leek nog wel graag te luisteren, als ik haar van zijn heldendaden verhaalde. Ze is door en door slecht».

»Maar Martha kan het beeld niet alleen omgegooid hebben», zei mijnheer.

»Ik vond haar betueterd er bij staan met den rechterarm in haar hand».

»Spreek lieve Martha, waarom waart ge omgehoorzaamt?»

Wanhopig zag Martha zonder spreken hem aan. Op zijn herhaal: »Spreek mijn kind», zei ze alleen: »Ik kan niet Papa!»

Jullie hoort het. Zij is een huichelaarster, ze wil wel kwaad doen en bij herhaling: 't was beslist niet de eerste keer, dat ze in de galerij was, (Martha schudde krachtig van neen), maar schuld belijden, vergeving vragen doet zij niet».

»Waar is Peter Petersen, vraagt mijnheer eensklaps.

»Die arme jongen moest op een telegram zoo gauw mogelijk naar den trein gebracht wor- den; hij reed al heen, toen Martha nog in de galerij stond».

»Lieve Grootmama», zei mevrouw Cumming toen, »zoo Martha kan zich niet gedragen hebben zoals u zegt. Wij kennen ons kind te goed, geloof mij, die geschiedenis zal opgelu- derd worden en haar onschuld...»

Mevrouw voltooide haar zin niet, zonder kloppen werd de deur geopend en de huis- houdster trad binnen met een groote rijswa- in haar hand, die zij de oude mevrouw over- reikte. »Mevrouw, hedenmorgen vernam ik, dat ik de verdere voorbereidingen voor het verblijf van de jonge mevrouw moest staken en dat de jongevrouf in ongenade bij u gevallen was, wegens het gebroken standbeeld. Reeds meer dan eenmaal had ik den jonheer Peter uw verbod herinnerd, toch ging hij gedurig in de galerij spelen. Deze zweep heb ik onder het standbeeld gevonden en daarmee heeft hij de schilderijen zeker ook beschadigd. De jonge- vrouftrap liep in den kleinen bloementuin, zij betrad pas de galerij, om hem van onder 't beeld weg te trekken; een der tuinknechts zag dit».

»Wat zeg je? Deed Peter Petersen al dat kwaad?»

»Ja, mevrouw, niemand dan jonheer Peter».

De huishoudster vestigde den blik vol innige liefde op de beide Martha's, boog en verliet de zaal.

Nu aagen de wanden een ongewoon schouw- spel. De oude dame sloot weende Martha in haar armen en vroeg het kind om vergiffenis; en daarop waarmede ze haar valsche beschul- diging goed kon maken.

Op de sofa tusschen de dames gesteen, gaf Martha op bevel van haar vader nu het ge- heelde verhaal van het gebeurde en hoe ona- lukkig zij zich gevoeld had en geen raad wetende, juist aan hen schrijven wou, »want, voegde zij 'er bij, »in mijn Bijbel kon ik niet anders vinden dan dat ik mijn woord moest houden, in de Psalmen en in de Evangelien beide. Nu ben ik overgelukkig als u hier moogt blijven voor goed, dan zijn al mijn geboden verhoord. Altijd zal ik dankbaar wezen voor mijn maand van beproeving. »Waarvan het Bealt wel het zwaarste deel vormt» zei haar moeder.

Hooreer Martha's gelaat nog de sporen van haar groot verdriet vertoonde, haar oogen schitterden weer en werden niet meer beurtel- ings naar haar papa en mama te zien.

»'t Bealt lijkt op een sprookje» zei Martha in later jaren wezenigmal. »Zij leefden alleen blij en gelukkig tezamen». En zoo was het ook. De heer Cumming bestierde het goed der oude dame, en voltooide het onderwijs en de op- voeding van Martha, terwijl zij en haar mama de trouwe gezelschapsdames harer grootmoeder bleken. Voor de oude dame werd de ontmoeting met haar achterkleinkind tot den grootsten zegen daar zij ook in waarheid leerde bidden, in plaats van geboden opzeggen en ter eld- ure nog de parel van groote waarde vond.

Ook Peter kwam Martha's ongenade ten goede. Aarzelde de oude dame eerst wie tot haar erfgename te maken, en deden Martha's dapperheid en haar trouw aan haar gegeven woord, »waardoor zij, al heette ze Cumming zich een echte Petersen bewees», volgden het oordeel, haar besluiten niets meer voor den onbegrijpen knaap, al droeg hij den naam van haar echt- genoot te doen; Martha bracht daarin ver- andering.

»Zij moest bealt een belooning hebben voor haar onverdiend en geduldig gedragen leed», zeide mevrouw Petersen. »'t is hier zoo mooi en met mijn ouders zoo overheerlijk. Mag Elise daarvan ook genieten en laat u Peter voor goed bij dominee Howard blijven, die zal hem leeren niet voor de grap te jokken en gehoor- zaam te wezen, mogelijk wordt hij nog eens een officier met eere als grootpapa was».

De oude dame gaf des te gewilliger aan dit verzoek gehoor, toen een brief van Peter de aanvankelijke genoezing zijner moeder medide; en hij tevens zijn misslag bekende en overgroot- mama om vergiffenis vroeg voor dit en zijn vroeger bedreven kwaad.

HOOGENBIJK.

**Ingezonden Stukken.**

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie.)

**Gauche Redactie!**

Naar aanleiding van het stuk »Orgelbe- leiding, geen orgelconcert», voorkomende in De Heruit van 19 Maart l.l., zou ik gaarne enige op- en aanmerkingen willen geven, die mij het veeljarige organisatiechap aan de hand gedaan hebben. Laat ik vooraf zeggen, dat ik het volmaakt eens ben met de hoofdstrekking: Orgelbeleiding, geen orgelconcert, doch voor afschaffing van voor-, na- en tusschenspielen ben ik heel niet te vinden. Als de geschte schrijver beweert, dat de te lange voorspielen den kerke- dienst rekken, dan zou ik in de eerste plaats willen vragen: waar worden voorspielen van een half kwartier gegeven? Bijna nergens, zoodat de lange duur van de godsdienstoefening ergens anders aan toegeschreven moet worden. Zoo heb ik wel eens opgemerkt, dat het voorgebed in de gemeente duerde van 10.13 tot 10.37. In dien tijd behandelen we in onze school de Bijbelsche geschiedes. Dan wordt er in het stuk op aangedrongen, om naar het model van de Franse kerken vlugger te gaan zingen. Reeds vroeger heb ik uitvoerig in de Goudsche Kerkhof betoogd, dat men in dezen de middelmaat moet houden. (Zelf ben ik ook voorstander van vlug zingen). Doch laat ik mijn ondervinding van de godsdienstoefening eens mededeelen. Voorzang Ps. 22: 1, duur 3 minuut met voorspel; vervolgens Ps. 42: 4, duur 3½ minuut met flink voorspel; daarna 2 versen van Ps. 69 (een tamelijk lange psalm), zonder voorspel, maar met tusschen- en naspel 7 minuten, en eindelijk een vers van Ps. 16, 3½ minuut, totaal 17 minuten, dus geen 30 minuten, waartoe de schrijver komt. Het voor- gebed duurtde pl.m. 10 minuten, zoodat de predikant reeds vóór half elf aan de predikatie begon en de traditionele 2 uren niet behoefden vol gemaakt te worden.

Hij elk vers behoort m. i. een voorspel, dat sooveel mogelijk den inhoud van het psalmvers moet weergeven. Heeft men b.v. te zingen: »Hoe zacht is het volk, dat naar Uw klanken hooren», dan moet het orgel alle klanken doen hooren, o.a. den lieflijken, zoeten klank van het Evangelie, maar ook den blivken van den Sinai; in Ps. 150 moeten harp, trompet enz. vernomen worden. Ps. 86: 6 moet zacht inge- zet worden en in forto eindigen, terwijl het koraal dan uiterst zacht inzet. Niet altijd kan de inhoud even goed in klanken omgezet wor- den, doch dan geven men gedeelten van den prediking weer. Als de leeraar spreekt over den goeden Herder, over den Middelaar Jezus of gedeelten van een gezang aanhaalt, kan men die weergeven in zijne preludiums door zangwijzen, die er aan herinneren, als: De Heer is mijn herder, Ga niet alleen door 't leven. Werkelijk zijn deze klanken dan geen »sonnette» dingen en de gemeente weet ze te waarderen.

Een voorspel voor den middozang zijn wij niet gewooi te maken, doch vele predikanten